

CARLES BAUIGAS

El nom de Carles Buïgas anirà sempre associat a la Font Màgica de Montjuïc, però la trajectòria creativa d'aquest enginyer el va dur molt més enllà de Barcelona i Catalunya. Carles Buïgas Sans (Barcelona 1898 – Cerdanyola del Vallès 1979) va iniciar els seus estudis a l'escola d'Enginyers Industrials de Barcelona el 1916, però els va abandonar en entrar a treballar en el projecte de l'Exposició d'Indústries Elèctriques de Barcelona. Va continuar els estudis d'una manera autodidacta i com a alumne lliure i més tard es titulava a l'École de Génie Civil de París. El 1922 va començar a traçar els primers projectes de fonts lluminoses i el 1925 en realitzarà les primeres al Palau de Pebralles. Seria Eugeni d'Ors qui definiria el seu treball com "l'art de l'aiguallum". Posteriorment aconseguirà la direcció dels jocs d'aigua i llum de l'Exposició Internacional de Barcelona (1929), on dissenyarà la màxima atracció de l'esdeveniment, la Font Màgica i tot el conjunt d'il·luminacions dels edificis de l'avinguda de Maria Cristina i la Plaça de l'Univers, un jardí d'aiguallum en plena desclosa art déco. Buïgas meravellà al món amb la Font Màgica de Montjuïc, en certs aspectes mai no va arribar a millorar aquesta obra, probablement tampoc mai va tornar a tenir els recursos i la confiança que li van atorgar en aquest encàrrec. Immediatament després de l'Exposició, va concebre el seu projecte més ambiciós, la Nau Llumina, que es veurà frustrat en aquesta i posteriors ocasions. L'esclat de la Guerra Civil Espanyola el va dur a París el 1936 i no retornarà a Catalunya fins el 1942. És en aquests anys quan Buïgas agafarà renom internacional en rebre multitud d'encàrrecs d'arreu del món: París, Nova York, Roma, Lisboa, Santo Domingo o Lleida, entre d'altres. Però els dos grans somnis que va projectar, la Nau Llumina, un transatlàntic-exposició i el teatre Integral d'Aigua Llum de Barcelona mai van arribar a realitzar-se.

Buïgas va estendre la tècnica de l'aiguallum als jardins artificials i als teatres. Va ser reconegut per la seva especialitat, les fonts lluminoses, però al marge d'aquestes obres que li donaren fama internacional, també va treballar en el camp de la il·luminació artística de monuments històrics i naturals, i creà escenografies, decoracions, ponts, túnels i telefèrics, com ara el del port de Barcelona. De la mateixa manera, aquest caràcter polifacètic i la gran imaginació el van fer destacar en altres disciplines, com ara la literatura: articles i llibres científics, poesia i novel·les de ficció i aventures seguint l'estela de Jules Verne.

Com a enginyer autodidacta va revolucionar el món de les fonts amb la millora de la tècnica de la difusió de la llum. Amb un desplegament tècnic gairebé sense precedents els seus enginyers amagaven una complexa i laberíntica estructura subterrània de canonades, cables i prismes que amb una bombeta a l'interior feia girar just a sota dels brolladors d'aigua aconseguint que el doll canviés depenent de la cara que s'il·luminava. Buïgas feia funcionar la Font Màgica des d'un mirador situat a un dels palaus de l'avinguda de Maria Cristina, amb una taula de comandament com si es tractés d'un gegantí orgue o una nau comandada pel capità Nemo.

Considerat com un dels màxims exponents del moviment art déco a Catalunya la seva estètica sofisticada i monumental barreja la tradició dels jardins orientals i una certa visió futurista amb elements geomètrics, estilitzacions florals i vegetals, atlants, prismes, piràmides i obeliscs de vidre. Buïgas buscava la bellesa en projectes utòpics, en l'evasió i la creació de móns irreals que transportaven i encara commouen a un espectador que s'incorpora a la mateixa obra esdevenint part de la complexa escenografia teatral de llums i ombres. El seu nou art pretenia esdevenir total, tot incloent l'arquitectura, l'escultura, la música, la dansa... mitjançant la combinació d'aigua, il·luminació, so i moviment. Sens dubte se'l pot considerar un pioner de la fusió de la tecnologia i l'art. Escultor de l'aigua i de la llum, va ser també un arquitecte de l'espai, capaç de crear ambients mutables, tot descobrint un nou suport per a l'art, l'aigua, destacant els seus valors expressius i modelant-lo mitjançant la llum i el moviment.

Paradoxalment, tot i que la seva obra és molt abundant i s'estén per tot el món, les obres més ambiciosos i importants, no es conserven en la seva totalitat, o bé mai es van arribar a realitzar. La Font Màgica de Montjuïc és el testimoni central de l'impressionant conjunt que dissenyà per a l'Exposició Internacional de 1929 i que en la seva majoria es va anar destruint a partir de la Guerra Civil. Per altra banda, els dos grans projectes de l'artista enginyer, la Nau Llumínosa i el Teatre Integral, per les enormes despeses econòmiques que representaven i la manca de suport institucional no van arribar a veure mai la llum.

Carles Buïgas va mantenir una forta vinculació amb Cerdanyola fins a la seva mort. Va començar a freqüentar la vila d'infant quan el seu pare restaurava el castell de Sant Marçal. A partir d'aquell moment es va convertir en un dels estiuejants habituals de la població. Tot i que va projectar una font lluminosa per Cerdanyola, mai es va arribar a

construir i la seva tasca a la població es reduiria a l'assessorament a l'Ajuntament en temes d'il·luminació, com ara al passeig de Cordelles, i a alguna intervenció efímera a la decoració de torres com la del Sr. Evarist López. Al marge de les esmentades col·laboracions amb l'Ajuntament, Carles i Eduard Maria no van treballar en cap projecte conjunt, tot i que els episodis d'infantesa que narren construccions de naus i aparells aquàtics a la bassa de Cordelles, les patents que va registrar Balcells d'estris de càlcul i les descripcions que ens han arribat dels singulars sistemes de treball de l'estudi de l'arquitecte ens mostren un interès compartit pel món dels enginys i la invenció.